

Konjerejci, kateri se hočejo potegovati za ta darila, pošljejo naj svoje nekolekovane prošnje zadnji čas do konca junija t. l. podpisanemu odseku. V prošnji je povedati, kedaj je bila ograda dokončana in koliko meri.

Konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe
v Ljubljani 1. aprila 1886.

Dr. Teodor Rudesch,
prvomestnik.

Škorci, ščinkovci in vrabci so velike koristi sadjereji.

Spisal R. Dolenc.

Letos so v vipavski dolini marelice, češnje, hruške in razne slive prav dobro odcvetele, obilo ploda nastavile. Ali komaj je drevje dobro odcvetelo, zaslišala se je uže posebno okolo Slapa, kjer je sadjereja v največi meri zastopana, splošna pritožba, da gosenice, tako zvane zelene in rujave „mére“ ali kakor se jim pravilnejši véli „pedice“ (geometra dofoliaria) nastavljenjo sadje strašansko uničujejo. Na mestih, od vasi bolj oddaljenih, je ta potuhnjena golazen, posebno češnje kar do golega objedla, tako da ni ne sadu ne listja na njih. Enako učinila je z slivami, marelicami in hruškami je pa listje zeló pustila, ter le sad razgrízila. V bližini vasi se pa le malo, da skoro nič te škode ne opazi. In sleherni, ki se za to neljubo prikazen zanima in jo vsled tega opazuje, je prišel do spoznanja, da je drevje le tako daleč od vasi proč te golazni prosto, do kjer v vasi naseljeni vrabci, posebno pa škorci segajo. Škorci kar cele cule gosenic „mér“ h krati v kljunih v zvonik znašajo. Isto delajo tudi, pa v manjši meri vrabci, isto delali bi tudi ščinkovci, pa — teh je čuda malo več, tako da ti ni niti dveh rok treba, da vse, kar jih je okolo vasi, lahko na prste poštejše. Razvidno je iz tega slučaja, kake velike koristi da so sadjereji škorci, vrabci in ščinkovci. Več kakor previdno bi toraj bilo, škorce povsod, kjer so se v poslednjih letih naselili v varstvo vzeti, ter ne dopuščati, da bi pobalini po njih gnjezdih stikali. Isto tako postopalo naj bi se z vrabci. Res, da se utegnejo škorci in vrabci tako pomnožiti, da bodo tudi sadju, posebno češnjam, občutno škodljivi; toda toliko, kolikor oni z obiranjem gosenic sadjereji koristijo, ne bodo nikdar z obiranjem sadja škode delali. Škorci in vrabci so kaj koristni tudi v poletnem času, kedar prično svoje druge mladiče z kobilicami pitati. V zvonikih, v katerih so se škorci v veliki meri naselili, vidi se lahko poleti, kar vse natošeno s celimi kobilicami, posebno pa kobiličnimi nogami, katere so škorcam pri krmenji svojih mladičev, iz kljunov popadale.

Kar se pa ščinkovcev tiče, naj bi se pa po Vipavi, in povsod, kjer so močno izginili, za to skrbelo, da bi se zopet zaredili. Ščinkovci, kateri se v Vipavi zvalé, ostanejo tudi čez zimo. Pa, koliko jih v zimskem času ne pogine, ker — nimajo kaj jesti. Ajde Vipavci uže več let sem čisto nič ne sejejo, ker pravijo, da jo burja vso otrese. Prosa in konopelj v vipavski dolini tako nikdar sejali niso. In tako pride, da ne ostane ubogim ščinkovcem, kateri v ondi prezimujejo, nič družega, kakor seme muhviča za hrano. Pa še tega presneto malo, kajti marljivi in štedljivi Vipavci ga navadno zeló vsega porijejo ter za krmenje govedi porabijo.

Vsaj največi posestniki vipavske doline naj bi vsako leto po nekoliko ajde vsejali, naj jim je uže pride kaj na kaščo ali pa ne, da bi ščinkovci v zimskem času kaj živeža imeli, in od lakote konca ne jemali. Tako koristne, in s svojim petjem prijetne tičke, kakor so ščinkovci, naj bi človek pač nekoliko v svoje varstvo vzal.

Ker so se pa letos „mére“ v tako veliki množini prikazale, in ker jim je vreme za zapredanje prav ugodno bilo, je več kakor gotovo, da jih bode k letu, to je, 1887. leta še veliko več kakor letos. Poglejmo torej, kaj bi se dalo naravnost proti njim storiti.

Gosenice, katere so letos dorastle, zarile so se okolo débel tistih dreves, po katerih so najnazadnje žrle „v zemljo“. V zemlji se bodo zapupale, in iz pup izlezli bodo zadnje dni oktobra ali pa prve dni novembra tekočega leta metulji. Metulji so umazano belkasti, in letajo, pa prav nerodno, še le pod noč v mraku okoli drevja. Leteti zamorejo pa le samci, ne pa tudi samice, ker te imajo le znamenja kril ali perutnic. Samice lezejo vsled tega po deblih sadnega drevja gor na drevje, kjer jih samci oplodé. Po oploditvi poginejo samci, samice pa zalegajo po drevji, najrajši pod drobnejše veje, raztrešeno svoja jajčka, katera čez zimo nezvalena, na drevji ostanejo. Razne senice, to so tiste prekoristne ptice, katere pozimi kaj marljivo po sadnem drevji letajo, ter po jajčkih tega škodljivca stikajo. Pa kaj pomaga, tudi senic je uže jako malo, ker se jih ob času gnjezdenja po otrocih toliko uniči, na jesen jih pa še odraščeni, brezumneži lové. Sicer jih pa tudi huda zima in „šprenca“ v zimskem času kaj dosti uniči. Pravi dobrotnik sadjereje bi bil pač povsod tisti, kateri bi na jesen več ko le mogoče senic polovil, jih v kako pred mačkom popolnoma zavarovano gorko sobico čez zimo shranil, dobro krmil, ter na spomlad zopet izpustil. Tako prezimljene senice gnjezdile bi vse v obližji zimskega stanovanja, uže celó, ako bi se jim valilnice napravile. Vedeti je pa treba, da po prvi slani vjete senice vse poginejo. Pa vrnimo se zopet k jajčkom „mér“. Na spomlad izlezejo iz na jesen zaleženih jajčkov, gosenice „mére“, katere se potem tako dalje razvijajo, kakor v prošlem letu, toda v veliko večjem številu, kajti ena sama samica prošlega leta zaleže 250 do 400 jajčic.

Ako hočemo torej temu škodljivcu po umetni poti v okom priti, postopajmo tako-lo: Koncem septembra, pričetkom oktobra obkopljimo vsa tista drevesa, na katerih so gosenice žrenje končale, bolj globoko, ko mogoče. Pri tem naj se pa tudi zemlja tako obrača, da pride zgornja plast v globočino, in konečno naj se še prekopana in obrnjena zemlja dobro pohodi, to je, potlači. To delo je zaradi tega koristno, ker pridejo po tem pupe mér tako globoko v zemljo, da se ne morejo vsi iz njih nastali metulji, na dan skobocati. To pa še nikakor ne zadostujejo, ker vse eno, vendar še prav dosti metuljev na dan pride. Da golazen še bolj ugonobimo, napraviti se morajo dalje okolo debel še tako zvane gosenčne vezi ali gosenčni trakovi. To pa tako-le: Kjer je deblo najbolj gladko, obdaj ga za dobro dlan visokim močnim papirjem, katerega ali z dvema bekama ali pa z dvema špagama trdno k deblu priveži. Ako ni deblo dovolj gladko, namaži pod papirjem še z ilovico, da se navzoče špranje ali poke zaravnajo. Na tako pritrjeni papir namaži pas z kolomazom (šmirom) ali pa kar je še veliko boljši, s tičjim limom, kateremu se mora pa nekoliko prav drobno stolčenega česna primešati, da se v mrazu ne strdi. Tako prirejene gosenčni traki obvarujejo drevje popolnoma pred merami, kajti kakor je bilo uže rečeno, niso v stanu, metuljev samice na drevje letati, ampak

le po deblu gori lezti, no. v tem jim je pa ravno gosenčni trak na poti. S takimi trakovi obrani se tudi lahko drevje, na katero se mislijo gosenice iz sosednih uže obzrtih dreves preseliti. Gosenice spusté se namreč, kader so eno drevo obzrle po lastni preji (nitki) na tla, in hitijo do sosednega drevesa, po kterege deblu hitro na-nj lezejo. Do traka pridejo, naprej pa ne, ker jim to kolomaz ali pa lim ne dopušča.

Pač se pa gosenice „mére“ s kolomazom ali tičjim limom omažejo, kar navadno uže zadostuje, da po tem na tleh poginejo. Vipavci, ne prezrite vsega tukaj priporočenega. kajti sicer Vam bode „mére“ ves sadje-rejski dohodek uničile.

Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi.

Spisal K. Rambousek v Zborowu.

(Dalje.)

Če hočemo poizvedeti, katere lastnosti bi bile najboljše našemu semenu, da jim jih priredimo moramo natanko prevdariti vse razmere in ob enem slabe lastnosti domačega semena. S previdnim ravnanjem smo v stanu vse lastnosti semena primerno predrugačiti.

Rastline izrastle iz velicih zrnov pozneje cveto in zorijo, posebno če je bilo seme zgodaj in redko sejano. Zgodnja in redka setev pospešuje močno razrast ter močno razvijanje listja. Močno gnojenje pospešuje cvetenje, a rastline malo cveó, tudi je ta nedostatek, da se možki in ženski cvet ne razvijata istočasno. Cvetje postane tudi bolno, zato so pa bujne rastline mnogo-krat nerodovitne. Iz teh vzrokov je neprimerno močno gnojenje slabo. Posebno je opozoriti, da je med močno in bujno rastlino velik razloček. Močna rastlina je krepka, z močno slamo ter ima potrebno veliko stebel. Listje je široko in dolgo, pa ne tolsto.

Obdelovanje semenskega žita naj ne bode nič bolje, kakor je pravilno obdelovanje žita sploh. Njiva, na koji hočemo dobro seme pride'ovati, naj bode toliko globoko preorana, kakor vsaka druga dobro orana njiva. Njiva, ki je tako natančno obdelana, kakor kak vrt, res daje lepo seme, ki tudi na navadni njivi še enkrat dá tako ali vsaj še precej enako žito, potem pa postane zopet žito kakor vsako drugo. Na nekaj je pa njivi, katero smo odločili za pridelovanje semena, vendar bolj gledati kot na družih njivah, to je, na pletev.

Gnojenje semenske njive naj bode enako gnojenji družih njiv. Popolnem zametovati je sveže gnojenje z hlevskim gnojem ali drugim dušičevem gnojem.

Ako želimo pridelati zgodaj zorečo žito, moramo potem vsako leto izbirati klase, ki so prvi cveteli ter njih zrna prva dozorela. Na ta način zamoremo dobiti žitove sorte, ki so za 8 do 16 dni zgodneje

Žetev na semenskih njivah je posebno skrbno izvršiti. Snope je skrbno domu pripraviti, ob solnčnem vremenu razgrnjene sušiti, ob dežju pa pustiti na kakem zračnem prostoru. Najlepše klase je takoj izbrati in posebej hraniti. Najpozneje čez štiri tedne je mlaiti, omlatena zrna dobro osnažiti in pobrati.

Izmed zrnja so zopet težja zrna odbrati ter prihodnje leto zase vsejati. Tako nam potem toraj služijo te najlepša zrna, najlepših klasov kot seme za prihodnje leto. Tako ravnanje je vsako leto tako dolgo ponavljati, da zadobi seme stanovitne dobre lastnosti.

To ravnanje je se ve da dolgotrajno in kmetovalcu ni moč vedno tako dolgo čakati in skuša priti hitreje do cilja. In kako to? Pri žetvi izpade na skednju mnogo prezrelega žita iz klasja.

Ako to samo od sebe padlo žito ogledamo, najdemo, da so zrna lepa, dovršena in polna. Ako to izpadlo žito redno in dosledno vsako leto za seme porabimo, pridelovali bomo gotovo lepše žito, kakor je pa drugo splošno. Se ve da je tudi to zrnje pred setvijo še dobro očistiti ter, če mogoče, prebrati.

(Konec prihodnjič.)

Vabilo

častitim gospodom udom
odseka za konjerejo

c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko

v občni zbor v Ljubljani

27. dne maja 1886.

(Zbirališče je v dvorani mestnega magistrata ob 3. uri popoldne.)

Dnevni red:

1. Ogovor prvosednika.
2. Poročilo odborovo.
3. Posamezni predlogi.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

29.

S Hvara na Krk.

(Konec.)

Kakor nikjer, kjer je morje zaprto, tako tudi na jadranskem morji ni stalnega vremena. Naličje suhe zemlje, ki opasuje jadransko morje, raznovrstno je. Tu so strme gore, veliki precepi, puste goličave, tam zaraščeni kraji; obala so zarobljena z zalivi, in morje je posejano z otoki, podnebje je južno tu pa tam, in vse to prouzročuje, da se v vzduhu vsak čas ravnotežje podira. Ob Dalmaciji po dnevu piha poznati maistral, ki se začinja med deveto in deseto uro, ter potihne navadno ob solnčnem zahodu. In kedar je maistral potihnil, potegne burin. Ta dva vetra se vrstita med seboj v gospodarstvu čez leto na jadranskem morju. A blaženi dobri burni se včasih pozimi sprevrže v drzovito burjo. Pa tudi po letu se ta ali uni kedaj pa kedaj iznejeveri. Sardelji lov je važen za Dalmacijo. Treba je, da je morje mirno. Ali če se burin iznejeveri ter zapiše kot burja, tedaj se ribič tožen vrača domov.

Pred nami se je naposled razgrnil oni čarobni zaliv, ki ga nazivajo „boka kotorska“. Šel sem na suho. Kotor ima do 2000 stanovnikov, in stoji sredi visokih golih hribov prav v kotu prečudnega zaliva. Ima gimnazijo in mornarsko šolo, pa živahno kupčijo s Črnogorci.

Zjutraj smo odrinili od suhega. Potnikov je bilo zopet manj. Vreme ni bilo posebno ugodno. Parobrod se je zibal. Nenavajen potnik se zastonj trudi, da bi trdno stal, vedno se opoteka, tudi želodec obhajajo sla-